

alene de særlige ugyldighedsgrunde, der kan gøres gældende over for voldgiftsaftaler. Ugyldighed reguleres herudover af de almindelige regler om aftalers ugyldighed, navnlig aftalelovens regler.

2.2.3.1. Den første særlige ugyldighedsgrund i voldgiftslovens § 1, stk. 2 er, at sagen efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift. Der er hverken i voldgiftsloven eller bemærkningerne til lovforslaget anført nærmere om, hvilke sager der ikke kan afgøres ved voldgift, eller hvilke kriterier der bør anvendes ved afgørelsen af, om en sag kan henkydes til en voldgiftsret. Om spørgsmålet er det dog i betænkning nr. 414/1966 side 12 anført:

»I Danmark kan aftale om voldgift indgås vedrørende alle civilretlige forhold, som parterne har fri rådighed over. Hvad parterne ikke kan indgå aftale om, kan de heller ikke slutte voldgiftsaftale om. Særligt inden for familierettens område vil adgangen til at slutte aftale om voldgift derfor ofte være udelukket, f.eks. om afgørelse af spørgsmål vedrørende faderskab, adoption eller ægteskabs ophævelse.«

Det er således udgangspunktet i dansk ret, at parterne kan henkyde civilretlige sager til en voldgiftsret, hvis parterne har fri rådighed over sagens genstand, dvs. de såkaldte dispositive sager, hvorimod parterne ikke kan aftale voldgift i indispositive sager, dvs. sager, hvor parterne ikke har fri rådighed over sagens genstand. Voldgift er ikke i sig selv udelukket, blot fordi tvisten er helt eller delvis reguleret af regler, der ikke kan fraviges ved forudgående aftale (præceptive regler). Strafferetlige sager kan ikke afgøres ved voldgift, og det samme er tilfældet for sager om forældremyndighed og samvær.

For så vidt angår dispositive sager, er der særlig grund til at nævne sager om størrelsen af underholdsbidrag, forbrugersager og lejesager. Det antages, at sager om størrelsen af underholdsbidrag kan afgøres ved voldgift. Voldgift er ligeledes mulig i forbrugersager, selv om Forbrugerklagenævnets kompetence ikke derved kan afskæres, jf. forbrugerklagelovens § 2, stk. 2. Det har tidligere været uklart, om der kunne aftales voldgift i sager om beboelseslejemål, men med en ændring af lejeloven i 2000 blev det præciseret, at voldgift ikke kan aftales i sådanne tvister; jf. lejelovens § 112 a. Derimod kan voldgift gyldigt aftales i lejemål omfattet af erhvervslejeloven, jf. dennes § 77.

Voldgift kan ikke aftales i tvister reguleret af offentligretlige regler, som varetager almene interesser, jf. Højesterets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 side 829. Ved denne dom tilsidesatte Højesteret en kendelse afsagt af en kollegial voldgiftsret,

hvor der var taget stilling til, om en part havde overtrådt en bekendtgørelse om beregning af forbrugerpriser på lægemidler udstedt med hjemmel i apotekerlovens § 44. Højesteret fremhævede, at de i bekendtgørelsen anførte bindende forbrugerpriser er fastsat som led i den samlede offentligretlige regulering af apotekervæsenet i Danmark.

2.2.3.2. Efter voldgiftslovens § 1, stk. 2, er en voldgiftsaftale bl.a. ugyldig, såfremt aftalen foreskriver en sammensætning af voldgiftsretten eller en sagsbehandling, som ikke er betryggende for parterne eller en af disse. Ifølge bestemmelsens forarbejder skal reglen anvendes, hvor voldgiftsrettens sammensætning ikke giver en rimelig garanti for en upartisk afgørelse, eller hvis voldgiftsaftalen har tilsidesat fundamentale retsplejeprincipper, navnlig grundsætningen om parternes adgang til at gøre sig bekendt med processtoffet i sagen (partsoffentlighed) og til at svare på de påstande og anbringender, som modparten fremfører (kontradiktion).

2.2.4. Voldgiftsrettens kompetence

Voldgiftslovens § 2, stk. 1, om voldgiftsrettens kompetence skal ses i sammenhæng med lovens § 1, stk. 1, hvorefter domstolene efter påstand skal afvise søgsmål i tvister omfattet af en voldgiftsaftale. Efter voldgiftslovens § 2, stk. 1, 1. pkt., kan domstolene under en retssag anlagt efter, at tvisten er indbragt for en voldgiftsret, ikke tage stilling til, om tvisten i sin helhed eller for en del hører under voldgiftsrettens kompetence. Ifølge 2. pkt. gælder bestemmelsen i 1. pkt. kun, indtil voldgiftsretten har truffet sin afgørelse, og kan fraviges, hvis vægtige grunde taler derfor.

Voldgiftslovens § 2, stk. 1, afgør spørgsmålet om, hvem der er kompetent til at afgøre omfanget af voldgiftsrettens kompetence, og det er hovedreglen, at voldgiftsretten har enekompetence til at afgøre spørgsmålet, såfremt voldgiftssagen er anlagt før den pågældende retssag. Formålet med voldgiftslovens § 2, stk. 1, er at undgå, at der anlægges sag ved domstolene om en voldgiftsaftales omfang, når voldgiftssagen allerede er indledt. Det følger modsætningsvis af § 2, stk. 1, at domstolene fuldt ud kan afgøre, hvorvidt en tvist er omfattet af en voldgiftsaftale, så længe voldgiftssag ikke er iværksat. Bestemmelsen omfatter enhver tvist om voldgiftsrettens kompetence, hvad enten tvivlen om dens kompetence beror på, om der overhovedet er indgået en voldgiftsaftale, om en indgået voldgiftsaftale er bortfaldet eller ugyldig, eller om sagen er omfattet af en indgået og gyldig voldgiftsaftale.